

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Xadjamuratova Matlyuba Xashimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOIIY HIMOYA QILISHNING TARIXIY ILDIZLARI	11-15
<i>Abdimo‘minov Oybek Bektemirovich</i> MARKAZIY OSIYODA KO‘PTOMONLAMA MUNOSABATLAR: TARIXIY YONDASHUVLAR, SIYOSIY VA IQTISODIY INTEGRATSIYA	16-22
<i>Шадманов Турдибай Рузубаевич</i> ПРОБЛЕМЫ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЬЯ В УЗБЕКИСТАНЕ В ПЕРИОД 1940-1960 ГГ	23-27
<i>Мирзаева Наргиза Беркиновна, Рузиева Мухлиса Баходир кизи</i> ИНВАЛИДНОСТЬ И ЕЕ ИСТОРИЯ. СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ИНВАЛИДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	28-33
<i>Abdug‘aniyev Bekzod Abduvali o‘gli</i> SUG‘DIYLARDA DIN MASALASI: ZARDUSHTIYLIK VA MAZDAKIYLIK	34-40
<i>Umrzoqov Maqsud Shokirovich</i> V.L.VYATKINNING SAMARQANDNING TARIXIY YODGORLIKLARINI O‘RGANISHGA DOIR ISHLARI	41-46
<i>Ochildiyev Lochinbek</i> QASHQADARYO VOHASI TARIXIY-MADANIY YODGORLIKLARI, ZIYORATGOHLARI ULARNING TARIXIY-ETNOGRAFIK XUSUSIYATLARI	47-56
<i>Mamatqulov Bekzod, Bozorov Alisher</i> O‘ZBEKISTONDA SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDA JANUBIY VILOYATLARNING O‘RNI (1924-1991-YILLAR)	57-64

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Мамажонов Акрамжон</i> МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР (УМУМЛАШГАН ДАРОМАДЛАР) ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ ВА УНИ ШАКЛЛАНИШИ	65-71
<i>Xolmuratov Xolilla</i> O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISH VA ENERGO-SAMARADORLIKNI OSHIRISH ISTIQBOLLARI: IQTISODIY VA IJTIMOIIY TAHLIL	72-83
<i>Karimov Khojakbar</i> INNOVATION POTENTIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN’S MANUFACTURING SECTOR: ENHANCING EFFICIENCY THROUGH AI-DRIVEN MANAGEMENT OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURES	84-90
<i>Тўлаков Улуғбек Тошмаматович</i> СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР	91-105

<i>Xolmurotov Fozil</i> RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH: NAZARIYA VA AMALIY YONDASHUVLAR	106-118
<i>Komilov Bakhtiyorjon</i> OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA	119-129
<i>Abdusattorov Sodiqjon</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI	130-134
<i>G'anibayev Ilxomjon</i> AUDITORLIK DALILLARI ISHONCHLILIGINI TA'MINLASHDA INTERVYU USULINING AHAMIYATI	135-145
<i>Akhmedov Khasan</i> ISSUES OF IMPROVING THE SYSTEM OF COMPENSATION PAYMENTS UNDER COMPULSORY CIVIL LIABILITY INSURANCE	146-153
<i>Саттаров Абдусамат Умиркулович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА БАҲОЛАШ МЕТОДИКАСИ ВА УНДА ЭКОНОМЕТРИК УСУЛЛАР	154-159
<i>Musamukhamedov Azimjon Jamoliddinovich</i> O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MIKROMOLIYA: BARQARORLIK VA FAROVONLIK SARI ADOLATLI YO'L	160-168
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xaitov Elmurod Bekmurodovich</i> DUNYO AHOLISINING O'SISH DINAMIKASIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY KO'RSATKICHLAR VA AHOLI HAYOT SIFATI	169-174
<i>Abdullayeva Xulkar Raxmatullayevna</i> BIOEPISTEMOLOGIYA YOKI EPISTEMOLOGIYADA FANLARARO YONDASHUVLAR	175-179
<i>Sulaymonov Maxmudjon Shuxratbekovich</i> O'ZBEKISTONDA FUQAROLIK POZITSIYASI SHAKLLANISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI IJTIMOIY OMILLARNING FALSAFIY TAHLILI	180-185
<i>Berdaliyeva Sevara</i> YUSUF XOS HOJIBNING AXLOQIY QARASHLARINI SHAKLLANISHINING TARIXIY-IJTIMOYIY OMILLARI	186-198
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> AHMAD TOSHKO'PRIZODA ILMLAR TASNIFINING AHAMIYATI	199-205
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON GO'ZALLIGI VA UNING AXLOQIY VAHOSI	206-211
<i>Абдуллаходжаев Гайрат</i> ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ	212-215
<i>Ro'ziyev Maqsud O'rinovich</i> ABULHASAN BAHMANYOR SHAXSIYATI VA MA'NAVIY MEROSI	216-220

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>O'zbekov Umidjon Narzullo o'g'li, Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI NUTQNI SHAKLLANTIRISH	221-225
<i>Kamalova Madina</i> CHINGIZ AYTMATOV ASARLARIDA BOLA RUHIYATI	226-230
<i>Karimov Rivojiddin Gulamjonovich</i> DISCOURSE AND ITS LINGUOCULTURAL INTERPRETATION	231-240
<i>Baxtiyorova Maftuna Baxtiyorovna</i> INGLIZ TILIDA ANTROPONIMIK BIRLIKLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	241-246
<i>Nurmuxammedov Yusuf Shakarboyevich</i> FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING MA'NO QATLAMLARI, METAFORA VA METONIMIYA KABI LINGVISTIK HODISALAR BILAN ALOQASI	247-251
<i>Xujakulov Ravshan Isroilovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQ TABOBATIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DERIVATSION TADQIQI	252-258
<i>Olimova Khurshida Vaydillayevna</i> "PROPER NOUNS IN ENGLISH AND UZBEK: STRUCTURE AND THEIR UNIQUE FEATURES"	259-263
<i>Ermatov Ixtiyor, Risqulova Muslima</i> "DEVONU LUG'OTIT TURK" ASARIDA TOPONIMLARNING BERILISHI	264-269
<i>Abduraimova Dinara Bahodir qizi, Abdullayeva Nilufar Ramazonovna</i> INGLIZ TILIDAGI LEKSIK MATERIALLARNI BOYITISHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	270-273
<i>Mardonov Maxmud</i> LATIFALARNI TASNIF QILISH MEZONLARI VA TASNIFOTI	274-280
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	281-284

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Каракетова Дилноза Юлдашевна</i> КРИМИНОЛОГИЯДА САБАБИЯТ	285-302
<i>Yumatov Bogdan Olegovich</i> APPROACHES TO UNDERSTANDING THE PRINCIPLES OF ANTI-CORRUPTION MONITORING	303-309
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРОБЛЕМЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО УЗБЕКИСТАНА	310-317
<i>Бекбутаева Лобар</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ДЕТЕЙ-СИРОТ И ДЕТЕЙ, ОСТАВШИХСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ СТАНДАРТЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ	318-323

<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> CHIQUINDILARNI TRANSCHEGARAVIY TASHISH VA OLIB O'TISHNING XALQARO HUQUQIY TARTIBI	324-329
<i>Саидов Шохруххон Музаффарович</i> ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚ ИЖОДКОРЛИГИ ФАОЛИЯТИДАГИ ИШТИРОКИНИ БАҲОЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	330-338
<i>Maxmudov Sunnat Azim o'g'li</i> AYBLILIK TO'G'RISIDAGI MASALANI HAL QILMAY TURIB JINOYAT ISHINI TUGATISH TARTIBI: QONUNCHILIKDAGI MUAMMOLAR TAHLILI	339-348
<i>Inomxo'jaeva Sanobar Muxammadixonovna</i> JAMIYATDA HUQUQIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY TARBIYA USULLARINING AHAMIYATI	349-355
<i>Mirzakarimova Dilafruz Doniyorovna</i> SUN'IY INTELLEKT, ROBOTOTEXNIKA VA HUQUQ: SUN'IY INTELLEKTNING XAVFSIZ KIBERXAVFSIZLIK TIZIMLARIGA TA'SIRI	356-362
<i>Raximjonova Nargizaxon Raximjonovna</i> YAGONA JINOYATNING JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI	363-368
<i>Dehqanov Raxmatilla Mirzaraxmat o'g'li</i> ISTE'MOLCHILAR ISHTIROKIDAGI TRANSCHEGARAVIY MUNOSABATLAR UCHUN QO'LLANADIGAN HUQUQ	369-374
13.00.00 - PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Iminaxunova Iroda Xuseynovna</i> DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA XORIJIY TILNI O'QITISH IMKONIYATLARI	375-379
<i>Xusanova Mohira</i> XORIJIY TILLARNI O'QITISH VA NAZORAT QILISHNING MAZMUNI	380-386
<i>Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich</i> TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI INTEGRATIV O'QITISHDA SINERGETIK KOMPETENTLIKNI TAKOMILLASHTIRISH	387-391
<i>Erkulova Feruza Melikuziyevna</i> THE ROLE OF METHODOLOGICAL TRAINING IN ENHANCING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	392-402
<i>Malikova Madina Abduraxmon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARINI O'QITISH JARAYONIDA HAMKORLIK VA KOOPERATIV O'QITISH TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING USTUVOR USULLARI	403-407
<i>Умаров Азиз Авазович</i> РОЛЬ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ: МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ	408-412
<i>Рахмонова Шалола Фахриддин кизи</i> ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА МЕДИА КОМПЕТЕНЦИЯНИНГ ЎРНИ	413-417
<i>Boymirzaeva Raximaxon Xoshimjonovna</i> XALQ TA'LIMI PEDAGOGLARNI MALAKASINI OSHIRISH JARAYONIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHGA OID XORIJ TAJRIBASI	418-427

<i>Jamolova Mohigul Baxtiyorovna</i> BO'LAJAK CHET TILI FANI O'QITUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI	428-432
<i>Raxmatov Mirzo Mukimovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARIGA DASTURLASH TILLARINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISHDA SEMIOTIK YONDASHUV	433-438
<i>Umirova Mamlakat Imomovna</i> NUTQIY MADANIYATNI O'STIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	439-442
<i>Nafasov Arslon Komilovich</i> TARIX FANINI O'QITISH PEDAGOGIK TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA	443-448
<i>Valiyeva Nasiba Xadiytullayevna</i> OLİY TA'LIMDA O'QITISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METOD VA MODELLAR	449-455
<i>Мухаммадиева Угилрой Холмуродовна</i> ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБЛАСТИ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА У СТУДЕНТОВ	456-463
<i>Qosimova Ozoda Xudoynazarovna</i> PEDAGOG XOTIN-QIZLARNING IJTIMOY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY- PEDAGOGIK TAHLILI	464-472

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI – PEDAGOGICAL SCIENCE**Received:** 20 December 2024**Accepted:** 5 January 2025**Published:** 15 January 2025*Article / Original Paper***OPPORTUNITIES FOR TEACHING A FOREIGN LANGUAGE BASED ON
A DIAGNOSTIC APPROACH****Iminakhunova Iroda Khuseynovna,**

Head of chair, DSc FMIOPH

E-mail: iiminahunova86@mail.ru

Abstract. Currently, young scientists are being attracted to work on scientific research that will lead to reforms and innovations in the education system. Knowledge of a foreign language has been and continues to be an area of activity in which it is necessary to improve the professional qualifications of a medical specialist. Students and graduates of medical universities do not have enough language and speech skills to adapt to modern conditions of intercultural professional communication. One of the conditions for achieving communicative competence in a foreign language is the acquisition and mastery of a certain vocabulary. In medical educational institutions, the teaching of foreign languages, especially English, is carried out in initial courses, which determines the general medical nature of the foreign language vocabulary offered for study by students.

Keywords: diagnostics, monitoring, pedagogical activity, psychological competence, receptive speech, sociological diagnosis, technocratic strategy, medical education.

**DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA XORIJIY TILNI O'QITISH
IMKONIYATLARI****Iminaxunova Iroda Xuseynovna,**

Kafedra mudiri, DSc FJSTI

Annotatsiya. Hozirgi kunda mamlakatimizda ta'lim tizimida olib borilayotgan paytda yosh olimlarni ta'lim tizimida islohotlarga, yangiliklarga turtki bo'ladigan ilmiy izlanishlar ustida ish olib borishlariga turtki bo'lmoqda. Tibbiyot sohasi mutaxassisining kasbiy malakasini oshirish uchun xorijiy tilni bilish zarur bo'lgan faoliyat sohasi bo'lib kelgan va shunday bo'lib qolmoqda. Tibbiyot yo'nalishidagi talabalar va bitiruvchilarda madaniyatlararo kasbiy muloqotning zamonaviy sharoitlariga moslashish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar uchun til va nutq ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmagan. Xorijiy tilning kommunikativ kompetensiyasiga erishish shartlaridan biri bu ma'lum bir so'z boyligini o'zlashtirish va egallashdir. Tibbiyot ta'lim muassasalarida xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini o'qitish boshlang'ich kurslarda amalga oshiradi, bu talabalar o'rganishi uchun taklif qilinadigan xorijiy til lug'atining umumiy tibbiy xususiyatini belgilaydi.

Kalit so'zlar: diagnostika, monitoring, pedagogik faoliyat, psixologik kompetent, retseptiv nutq, sotsiologik diagnostika, texnokratik strategiya, tibbiy ta'lim.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I1Y2025N50>

Hozirgi kunda xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy usullari XX asrda mustahkamlangan ko'plab tushunchalarini qayta ko'rib chiqmoqda. Metodik fan tobora ko'proq talaba shaxsiga yo'naltirilgan tushunchalarga murojaat qilmoqda: loyihaga asoslangan ta'lim, muammoli ta'lim, hamkorlikda o'rganish, ko'p bosqichli ta'lim va boshqalar. Talaba obyekt sifatida emas, balki ta'lim subyekti va o'z hayoti sifatida qabul qilinadi. Xorijiy tillarni

o'qitishda shaxsiy yo'nalish bu jarayonda tabiatan har bir shaxsga xos bo'lgan va shaxsiy hayotiy tajribani to'plash jarayonida olgan o'ziga xoslikni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishga qaratilgan faoliyatni nazarda tutadi. Natijada, bu o'z-o'zini anglash va o'zini o'zi qadrlashning yuqori darajasiga, ijodiy faoliyat uchun barqaror motivatsiyani shakllantirishga olib kelishi kerak. Shaxsni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari bo'yicha olib borilgan so'nggi tadqiqotlar natijalari xorijiy tilni o'qitish metodikasiga tobora ko'proq kiritilmoqda. Ta'limda "xorijiy til" fanining psixologik komponenti haqidagi savol uslubiy adabiyotlarda bir necha bor ko'tarilgan va nazariy jihatdan har tomonlama tushunilgan.

Talabalarning ta'lim, tarbiyasi va psixologik bilimlarining birligi tamoyiliga asoslanib, S. L. Rubinshteyn o'qituvchilarni talabalarni o'rganish amaliyotiga jalb qilish va o'rganish natijalaridan darslarni rejalashtirishda foydalanishni tubdan zarur deb hisobladi. S. L. Rubinshteynning so'zlariga ko'ra, "Qobiliyatlarning rivojlanishi ularning assimilyatsiyasi, tayyor mahsulotni assimilyatsiya qilish emas; qobiliyatlar insonga narsalardan prognoz qilinmaydi, balki uning narsalar va narsalar, tarixiy rivojlanish mahsulotlari bilan o'zaro ta'siri jarayonida rivojlanadi" [1;b-27].ishi kO'qituvchi nafaqat usulni tanlashi, uni o'zlashtirishi, o'z amaliyotida qo'llashi, balki aynan shu usul nima uchun aynan shu talabani, aynan shu sinfni ushbu sharoitda o'qitish uchun zarurligini tushunishi kerak. Xorijiy tilni o'rganish jarayonini optimallashtirish uchun psixolingvistikada nutq ko'nikmalarini shakllantirish uchun asos til tuyg'usi, chet tilini o'rganish uchun maxsus qobiliyatlar, fikrlash, xotira ekanligi haqidagi pozitsiyani hisobga olish kerak. Shu munosabat bilan o'qituvchining talabalarning psixologik xususiyatlarini (temperament, xotira, idrok, hissiylik va boshqalarni) aniqlash qobiliyati, chet tilini o'rganish darajasi (ko'nikmalarni shakllantirish, nutq ko'nikmalarini rivojlantirish darajasi), ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish (muammoni mustaqil ravishda aniqlash, maqsad va vazifalarni belgilash, ularni hal qilish qobiliyati va boshqalar) alohida ahamiyatga ega. Nazorat obyektlarini tanlashda o'qituvchi boshqariladigan nutq faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini va ma'lum bir ta'lim muassasasida nutq faoliyatining ma'lum bir turiga nisbatan ko'zda tutilgan maqsadlarni hisobga olishi kerak.

Diagnostika nazorat qilish, tekshirish, baholash (baholash), statistik ma'lumotlarni to'plash, ularni tahlil qilish, dinamikani, tendensiyalarni aniqlash, didaktik jarayonni prognoz qilishni o'z ichiga oladi. "Diagnostika" tushunchasi tinglovchilarning "bilim, ko'nikma va malakalarini tekshirish" tushunchasiga qaraganda kengroq va chuqurroq ma'noga ega. [2; b-7]]. Ikkinchisi faqat natijalarni ularning kelib chiqishini tushuntirmasdan aytadi. Holbuki, diagnostika natijalarni ularga erishish yo'llarini hisobga olgan holda ko'rib chiqadi, didaktik jarayonning tendensiyalari, dinamikasini aniqlaydi. Diagnostikaning muhim tarkibiy qismi monitoringdir. Nazorat-bu bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni egallash jarayonini kuzatish. Tekshirish nazoratning ajralmas qismidir. Tekshirish-bu bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishni nazorat qilish bo'yicha harakatlar va operatsiyalar tizimi. Uning asosida nazorat fikr-mulohazalarni o'rnatishni ta'minlaydi, ya'ni, tinglovchilarning o'quv faoliyati natijasi haqida ma'lumot olish. O'qituvchi talaba qanday bilimlarni o'rganganligini, qay darajada va yangi ma'lumotlarni qabul qilishga tayyorligini aniqlaydi. Shuningdek, u talabaning mustaqil ta'lim faoliyati tabiati to'g'risida ma'lumot oladi. Nazorat, shuningdek, talabaga o'z ishi qanchalik samarali bo'lganligini, u pedagogik jarayon imkoniyatlaridan ta'lim maqsadlarida muvaffaqiyatli foydalanganligini ko'rsatadi. Nazorat davomida talabaning o'zi uning ta'lim faoliyati to'g'risida ma'lumot oladi. Bu unga bilimlarni o'rganishda qanday yutuqlarga

erishganini tushunishga, shuningdek ulardagi bo'shliq va kamchiliklarni ko'rishga yordam beradi. Doimiy monitoring talabalarni tarbiyalaydi, ularni ma'lum bir ritmga o'rgatadi, irodali fazilatlarini rivojlantiradi.

Diagnostika-bu faoliyat, tashxis esa bu faoliyat natijasidir. So'zma-so'z tarjima qilingan "diagnostika" so'zi o'ziga xos idrokni anglatadi. Diagnostika — bu tashxis qo'yish yoki uni qanday olish (ya'ni, bunday faoliyatni qanday amalga oshirish) haqida o'rgatish faoliyatidir [3; b-147].. Faoliyat-bu atrofdagi dunyo bilan bog'liq bo'lgan insonning o'ziga xos usuli, uning mazmuni uning (atrofdagi dunyoni) odamlar manfaatlarining maqsadga muvofiq o'zgarishini tashkil qiladi; jamiyat mavjudligining sharti. Faoliyatda inson faol subyektga aylanadi va u o'zlashtirgan hodisalar faoliyat obyektiga aylanadi. Faoliyat mazmunli (ya'ni transformatsion) xarakterga ega. Inson obyektini o'zlashtiradi, uni o'z faoliyatining o'lchovi va mohiyatiga aylantiradi. Faoliyat maqsad, vosita, natija va jarayonning o'zini o'z ichiga oladi. Har qanday faoliyatda bo'lgani kabi, diagnostika faoliyatining o'ziga xosligi obyekt va subyekt, maqsad va vazifalar darajasida namoyon bo'ladi. Obyekt-bu bizdan tashqarida va ongimizdan mustaqil ravishda mavjud bo'lgan narsa, idrok va e'tibor, kognitiv va boshqa faoliyat yo'naltirilgan tashqi dunyo hodisasi. Obyektini tanlash subyekt faoliyatining chegaralari va chegaralarini belgilaydi, shuning uchun obyektning naqshlarini bilish zarurati tug'iladi. Shubhasiz, o'qituvchining diagnostik faoliyatining obyektini pedagogik hodisalar bo'lib, ular o'quv jarayoni ishtirokchilarining o'zaro ta'siri, birgalikdagi faoliyati, pedagogik o'zaro ta'sir jarayonida yuzaga keladigan subyektlarning xulq-atvori va munosabatlari, shuningdek ushbu fanlarning shaxsiy xususiyatlari va ularning shakllanish qonuniyatlarini o'z ichiga oladi.

O'quv vazifalarini amalga oshirishda diagnostikaning ahamiyati aniq ko'rinadi. Har bir o'qituvchi tashxis natijalariga ko'ra o'qitish usullariga oqilona tuzatishlar kiritish uchun talabalarining ta'lim dasturlarini o'zlashtirishdagi muvaffaqiyatlarini tashxislaydi va baholaydi. Bir tomondan ta'lim diagnostikasi juda oson tuyuladi, lekin quyidagi muammolar inobatga olinishi kerak.

Birinchi, o'qitishda diagnostika ko'pincha nazorat (joriy, davriy, tematik, yakuniy va boshqalar) deb tushuniladi. Va nazorat, yuqorida aytib o'tilganidek, o'qituvchiga o'z-o'zidan aniq bo'lgan empirik belgilar asosida diagnostika faoliyatidan tashqarida amalga oshirilishi mumkin. Bu nima uchun turli o'qituvchilar tomonidan berilgan bir xil baholarni, qoida tariqasida, bir xil tayyorgarlik darajasi bilan bog'lash mumkin emasligini tushuntiradi. [4;b-64].

An'anaviy nazorat usullarining past diagnostik ishonchligining isboti Davlat imtihoni (DAK) kabi bilimlarni baholashning tubdan yangi tizimi atrofida olib borilayotgan va davom etayotgan muhokamalar haqiqatdir.

Ikkinchi, an'anaviy ravishda, hatto nazorat paytida ham, birinchi navbatda, talabaning kuchli tomonlari emas, balki mashg'ulotlardagi "bo'shliqlar" aniqlanadi. Albatta, mashg'ulotlardagi bo'shliqlarni to'ldirish va talabani kuchliroq qilish uchun kamchiliklar "yaxshi niyatlar" asosida izlanadi. Ammo o'qitish amaliyoti uchun an'anaviy bo'lgan texnokratik strategiya o'qituvchini o'quvchiga o'z kamchiliklarini ko'rsatishga undaydi va keyin uni mustaqillikdan mahrum qilib, mashg'ulotlarini to'g'rilaydi.

Uchinchi, talabaning tayyorlik darajasini aniqlash, qoida tariqasida, o'qituvchilar bilim qobiliyatlari, aqliy operatsiyalar, o'quv kognitiv faoliyatiga munosabat va hokazolarning rivojlanish darajasini aniqlamasdan, faqat ta'lim mazmunini (bilim, ko'nikma, ko'nikma)

o'zlashtirish darajasiga e'tibor berishadi. Ushbu yondashuv o'qitishdagi diagnostikani yuzaki, samarasiz va o'quv natijalarini yaxshilash uchun foydasiz qiladi. [5;b-124].

Shunday qilib, diagnostikani o'quv jarayoni sifatini boshqarishga qaratilgan pedagogik o'zaro ta'sir subyektlarining shaxsiy rivojlanishining hozirgi holati va tendensiyalarini aniqlash bo'yicha faoliyat sifatida aniqlash mumkin.

Diagnostika quyidagi turlarga bo'linadi (Jadval):

Jadval

Diagnostika turlari	Diagnostika obyekti	Diagnostika predmeti
Pedagogik	Pedagogik jarayon ishtirokchilarining o'zaro ta'siri	Pedagogik o'zaro ta'sir subyektlarining shaxsiy shakllanish tendensiyalari
Psixologik	Inson, uning psixologik xususiyatlari	Qobiliyatlar, shaxsiy xususiyatlar, motivlar, aqliy me'yordan chetga chiqish va hokazo
Sotsiologik	Ijtimoiy jamoalar va odamlar jamiyatning bir qismi sifatida	Ijtimoiy jarayonlarning umumiy tendensiyalari
Tibbiy	Inson biologik tizim sifatida, bemor	Kasallikning belgilari tananing normadan og'ishi sifatida
Texnik	Texnik tizim, mashinalar, qurilmalar va ularning tarkibiy qismlari	Kamchiliklar, me'yordan chetga chiqish va bu og'ishlarning sabablari
Ilmiy bilimlar	Tizimli guruhning o'ziga xos xususiyatlari	Obyektning o'ziga xos xususiyatlarini, uning rivojlanish qonuniyatlari va qonuniyatlarini tizimli tavsiflash

Xulosa qilib aytganda pedagogik faoliyatda psixologik diagnostika sohasida to'plangan tajriba eng ko'p qo'llaniladi, chunki pedagogik jarayon ishtirokchilarining o'zaro ta'siri ularning har birining holatini tushinishda to'liq amalga oshiriladi, bunga psixologiya usullari yordamida erishiladi. Shu bilan birga, pedagogik diagnostikani psixologik darajaga tushirish mumkin emas, chunki o'zaro ta'sir shakllarini bilish ma'lum bir shaxsning xususiyatlarini yaxshiroq tushinishga imkon beradi, ularni aniqroq ochib beradi va eng muhimi, uning yo'llarini aniqlashga imkon beradi (o'zini takomillashtirish).

Zamonaviy ta'lim turli xil ta'lim variantlari, ta'limiy o'zaro munosabatlarni demokratlashtirishga o'tishning turli shakllari bilan ajralib turadi. Bunday sharoitda, boshqaruvni markazlashtirish zaiflashganda, ta'lim muassasasi va o'qituvchi darajasida boshqaruv qarorlarining roli (o'qituvchi, ijtimoiy pedagog, o'qituvchi-psixolog va boshqalar) pedagogik voqelikda sodir bo'layotgan hodisalar va jarayonlar to'g'risida aniq, taqqoslanadigan ma'lumotlar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuning uchun diagnostika har bir o'qituvchining kasbiy faoliyatining ajralmas qismiga aylandi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Rubinshteyn S.L. Umumiy psixologiya muammolari. - M., 1993.

2. Konsheva A.V. Chet tillarini o'qitishni individuallashtirishda xotira turini hisobga olish zarurati//Zamonaviy dunyoda individuallik: III xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari. - Smolensk, 1999. b. 142-147.
3. Iminakhunova I.H. "Management and development of students' self education in the process of learning English".
4. Kadirova Munira Rasulovna, Iminaxunova Iroda Xuseynovna "Theoretical analysis of self-education in learning English".
5. Parpieva O.R, Hojikarimova G.T, Nazirova A.M №6(85) 2021. 157-161-bet. (Formation of student pedagogical skills based on the requirements of innovative educational environment//Международном научнопрактическом журнал "Экономика и социум).
6. Chabner, D. E. The Language of Medicine - New York: W. B. Saunders Company 1998, 1036 p.
7. Druganova B. English Medical terminology - different ways of forming medical terms // JAHR. -2013. Vol. 4., № 7. - P. 55-69.
8. A.Zimnyaya – Maktabda chet tillarni o'qitish psixologiyasi. – M-Просвещение 1991. 219 b.
9. Konsheva A.V. Chet tillarini o'qitishni individuallashtirishda xotira turini hisobga olish zarurati//Zamonaviy dunyoda individuallik: III xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari. - Smolensk, 1999. b. 142-147
10. Leontev A.A. Metodika. - M.: Русский язык, 1998. - 176 b
11. Passov, Ye. I., Kuzovleva, N. Ye. Chet tili darsi. — M.: Feniks, Glossa-Press, 2010. — 640 b
12. Terminologia Anatomica. International Anatomical Terminology (1998). Stuttgart – New York.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).